

15. 6. 2020

ID: 111316

Přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů

Otázka přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů není otázkou skutkovou, nýbrž otázkou právní, při jejím řešení nelze vycházet jen z tvrzení účastníků o tom, koho považují za právního nástupce, která by soud mohl vzít za svá (§ 120 odst. 4 o. s. ř.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 3765/2018-407 ze dne 25.2.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Z. A., narozené dne XY, bytem v XY, zastoupené Mgr. P.M., advokátem se sídlem v P., proti žalované Fakultní nemocnici Královské Vinohrady, příspěvkové organizaci se sídlem v P., o náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 14 C 34/2011, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. dubna 2016 č. j. 23 Co 77/2016-310, tak, že dovolání žalobkyně se zamítá.

Z odůvodnění:

Žalobkyně se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 10 dne 28. 2. 2011 (v průběhu řízení doplněnou) domáhala, aby žalované byla uložena povinnost zaplatit jí 432 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení a povinnost platit jí od 1. 3. 2011 náhradu za ztrátu na výdělků ve výši 12 000 Kč měsíčně. Žalobu zdůvodnila tím, že v době od 1. 8. 1979 do 7. 8. 1990 byla zaměstnankyní Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy, Fakultní nemocnice v Praze 10 (právního předchůdce žalované), kde pracovala jako zdravotní sestra a dne 7. 11. 1983 utrpěla pracovní úraz (při noční službě uklouzla, upadla a udeřila se do hlavy). V důsledku tohoto úrazu byla u žalobkyně diagnostikována púrazová epilepsie s epileptickými povahovými změnami a těžkým poškozením afektivity v oblasti emocí a kognitivních funkcí, pro tyto následky se žalobkyně stala plně invalidní a od 8. 8. 1990 jí byl přiznán plný invalidní důchod; z tohoto důvodu také skončil pracovní poměr žalobkyně. V roce 1987 zaměstnavatel zaplatil žalobkyni náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění a náhradu za ztrátu na výdělků po dobu i po skončení pracovní neschopnosti. Po skončení pracovního poměru žalovaná zaplatila žalobkyni částku 4 779,50 Kč jako jednorázovou rentu za dobu od 8. 8. 1990 do 31. 5. 1991 a od 1. 6. 1991 do 31. 8. 1994 platila žalobkyni měsíční rentu 489 Kč, kterou od 1. 9. 1994 přestala vyplácet; o odškodnění byla uzavřena písemná dohoda, která však nebyla žalobkyni vydána. Vzhledem k tomu, že nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nezanikl, domáhá se žalobkyně zaplacení náhrady zpětně za tři roky před 1. 3. 2011 a placení měsíční renty od 1. 3. 2011 do budoucna.

Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 5. 2. 2014 č. j. 14 C 34/2011-146 žalobu „co do částky 144 000 Kč za období od 1. 3. 2008 do 28. 2. 2009“ zamítl a rozhodl, že „co do základu je nárok žalobkyně za období od 1. 3. 2009 důvodný“. Výrok o zamítnutí žaloby co do 144 000 Kč soud prvního stupně odůvodnil promlčením nároku na náhradu za ztrátu na výdělků za dobu od 1. 3. 2008 do 28. 2. 2009, k němuž došlo po uplynutí dvouleté subjektivní promlčecí doby (§ 261 odst. 1 a § 263 odst. 3 zákoníku práce). Vzhledem k tomu, že úraz žalobkyně ze dne 7. 11. 1983 je úrazem pracovním a že mezi tímto pracovním úrazem a poškozením zdraví žalobkyně (púrazová epilepsie a organický psychosyndrom), pro které jí byl přiznán plný invalidní důchod, je příčinná souvislost,

shledal soud prvního stupně - poté, co dospěl k závěru, že žalovaná je právním nástupcem původního zaměstnavatele žalobkyně Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy - uplatněný nárok za dobu od 1. 3. 2009 co do základu důvodným.

K odvolání žalobkyně a žalované Městský soud v Praze usnesením ze dne 26. 9. 2014 č. j. 23 Co 304/2014-173 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Dospěl k závěru, že soud prvního stupně se náležitě nevypořádal s otázkou pasivní legitimace žalované, neboť dostatečně nezkoumal způsob jejího vyčlenění z Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy, a v řízení proto nebylo postaveno najisto, zda na žalovanou přešel závazek k odškodnění pracovního úrazu žalobkyně.

Obvodní soud pro Prahu 10 následně rozsudkem ze dne 1. 7. 2015 č. j. 14 C 34/2011-254 žalobu zcela zamítl a rozhodl, že žalované ani České republice - Obvodnímu soudu pro Prahu 10 se ve vztahu k žalobkyni nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení. V návaznosti na přechodné ustanovení čl. III bodu 8 zákona č. [231/1992](#) Sb. učinil závěr, že na nárok na náhradu škody z pracovního úrazu žalobkyně se nevztahovalo zákonné pojištění podle ustanovení § 205d zákoníku práce nebo povinné smluvní pojištění podle zvláštních předpisů. Vzal za prokázané, že Ústav národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy zanikl „zrušením s likvidací“ (rozhodnutí o zrušení se s ohledem na postižení archivu povodněmi v roce 2002 nedochovalo) dnem 12. 10. 1996, který je uveden v Administrativním registru ekonomických subjektů, a dovodil, že jeho práva a závazky podle ustanovení § 31 odst. 4 zákona č. [576/1990](#) Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), přešly na zřizovatele - Magistrát hl. m. Prahy. Žalovaná, která byla zřízena ke dni 1. 1. 1991, se tedy nestala „nástupnickou organizací“ Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy a není ve věci pasivně legitimována. Za nadbytečné s ohledem na zjištěný skutkový stav soud prvního stupně považoval doplnění dokazování o žalobkyní navrhovanou zprávu Magistrátu hl. m. Prahy, výslech svědků J. V., L. a zprávu Ministerstva zdravotnictví.

K odvolání žalobkyně a žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 4. 2016 č. j. 23 Co 77/2016-310 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která označil za správná. Poukázal na to, že žalobkyně přes poskytnuté poučení nesplnila důkazní povinnost k tvrzené odpovědnosti žalované za škodu vzniklou pracovním úrazem; ve shodě se soudem prvního stupně konstatoval, že tvrzení žalobkyně nemohou prokázat důkazy, které soud prvního stupně odmítl provést. Soud prvního stupně podle názoru odvolacího soudu věc správně posoudil i po právní stránce a poukázal na přílehlavé rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 125/2003; rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3246/2006, na které poukazovala žalobkyně, na posuzovaný případ nedopadá, neboť se týká odlišného subjektu, než byl zaměstnavatel žalobkyně. Pasivní legitimaci žalované podle odvolacího soudu nelze dovozovat jen ze skutečnosti, že žalovaná do roku 1994 rentu žalobkyni vyplácela, neboť za situace, kdy závazek zaniklého zaměstnavatele na ni nepřešel, tak činila bez právního důvodu.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Má za to, že rozhodnutí odvolacího soudu záviselo: a) na vyřešení otázky hmotného práva, zda žalovaná je v pracovněprávních vztazích právním nástupcem Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy, b) na vyřešení otázky procesního práva, zda odvolací soud může rozhodnout o správnosti skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování a které neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 občanského soudního řádu, a c) na vyřešení otázky procesního práva, zda odvolací soud mohl právní nástupnictví dovodit jen odkazem na nástupnický subjekt uvedený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2003 sp. zn. 25 Cdo 125/2003, aniž by bylo přihlédnuto k okolnostem posuzovaného případu. Dovolatelka má za to, že dovolací soud se již otázkou prokazování pasivní legitimace rušených ústavů národního zdraví v

pracovněprávních vztazích zabýval v rozsudku ze dne 9. 10. 2007 sp. zn. 21 Cdo 3246/2006 a že odvolací soud v něm vyslovený právní názor nerespektoval. Právní nástupnictví žalované prokazovala tím, že žalovaná s ní „po celou dobu“ jednala jako s poživatelkou renty, kterou jí hradila, a k tomu předložila listinné důkazy, odvolací soud však v rozporu s jejich obsahem (s odkazem na zásady zakotvené v § 132 občanského soudního řádu) dospěl k závěru, že se tak stalo bez právního důvodu. Dovolací soud však v uvedeném rozhodnutí uvedl, že na základě volného hodnocení důkazů lze v pracovněprávních vztazích dovodit právní nástupnictví zaniklých ústavů národního zdraví i bez doložení delimitačních protokolů. Dovolatelka je proto toho názoru, že užitím právního názoru uvedeného v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2003 sp. zn. 25 Cdo 125/2003 bylo odvolacím soudem rozhodnuto „striktně formalisticky“, neboť nebylo přihlédnuto ke konkrétním okolnostem projednávané věci. Odvolacímu soudu též vytkla, že nevzal v potaz jí navrhané důkazy k prokázání pasivní legitimace žalované (analogickým způsobem jako v uvedeném rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2007 sp. zn. 21 Cdo 3246/2006), a zdůraznila, že žalovaná se považovala za právního nástupce zaměstnavatele dovolatelky a svůj postoj změnila až po zrušení mezitímního rozsudku odvolacím soudem; soud by měl vycházet z tvrzení žalované, podle kterého žalobkyně byla její zaměstnankyní v době od 1. 8. 1979 do 7. 8. 1990. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobkyně zamítl. Uvedla, že rozhodnutím ministra zdravotnictví ze dne 25. 11. 1990 byla žalovaná zřízena jako nový subjekt, který se nestal nástupnickou organizací Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy, a že soudem prvního stupně bylo dostatečně zdůvodněno, který subjekt měl odpovědnost za „závazek“ vztahující se k pracovnímu úrazu žalobkyně a „proč nemůže být s tímto závazkem a povinností závazek plnit spojována žalovaná“. Odvolací soud potom postupoval správně, pokud na tyto závěry soudu prvního stupně odkázal. Žalovaná skutečně plnila „určité částky“ žalobkyni, avšak soud prvního stupně zdůvodnil, proč je toto plnění třeba považovat za plnění bez právního důvodu (žalovaná neměla povinnost žalobkyni platit).

Nejvyšší soud o podaném dovolání rozhodl rozsudkem ze dne 17. 10. 2017 č. j. 21 Cdo 5139/2016-356 tak, že dovolání žalobkyně zamítl a žalované nepřiznal náhradu nákladů dovolacího řízení. Dovolací soud, který otázku přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů posuzoval podle zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce, ve znění účinném od 1. 1. 1989 do 31. 8. 1994, vyšel z konstantních závěrů soudní praxe, podle kterých k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů z dosavadního zaměstnavatele na jiného zaměstnavatele může dojít pouze na základě zákona (v případech stanovených ustanovením § 249 a 250 zákoníku práce a v dalších případech stanovených zvláštními zákony) a je vyloučeno, aby nastal jen kupř. na základě smluvního ujednání zaměstnavatelů. Vzhledem k tomu, že zákon jako předpoklad pro přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů nestanoví dobrovolné převzetí povinností z těchto vztahů jiným než povinným subjektem, dovolací soud dospěl k závěru, že nelze ze skutečnosti, že taková třetí osoba (ať již s vědomím, že takovou povinnost podle zákona nemá, nebo v omylu, že na ni tato povinnost přešla) dobrovolně poskytuje zaměstnanci plnění na uspokojení jeho nároku z pracovněprávního vztahu mezi ním a dosavadním zaměstnavatelem (např. nároku na náhradu škody způsobené pracovním úrazem), dovozovat, že na tuto třetí osobu přešla práva a povinnosti z pracovněprávního vztahu z dosavadního zaměstnavatele. Přechod práv a povinností z pracovněprávního vztahu mezi žalobkyní a Ústavem národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy z tohoto dosavadního zaměstnavatele žalobkyně na žalovanou nelze proto dovozovat ze skutečnosti, že žalovaná do 31. 8. 1994 žalobkyni dobrovolně vyplácela (v podobě měsíční renty) náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti. K posuzovanému přechodu práv a povinností z pracovněprávního vztahu nemohlo podle dovolacího soudu dojít ani v případě, že by na základě smlouvy o převodu práva hospodaření k národnímu majetku byla převedena část zaměstnavatele žalobkyně na žalovanou ve smyslu ustanovení § 250 odst. 1 zákoníku práce, neboť její pracovní poměr k Ústavu

národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy skončil ještě před tímto převodem, a proto práva a povinnosti tohoto (bývalého) zaměstnavatele vůči žalobkyni zůstaly nedotčeny (srov. § 250 odst. 2 zákoníku práce). Povinnost k odškodnění pracovního úrazu žalobkyně na žalovanou nepřešla ani v souvislosti se zánikem Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy po ukončení jeho likvidace. Zanikl-li zaměstnavatel, aniž by práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů přešly na jiného zaměstnavatele, nároky zaměstnanců z odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání, na jejichž uspokojování se nevztahuje zákonné nebo smluvní pojištění podle ustanovení § 205d zákoníku práce, je povinen uspokojit stát (neuspokojil-li je orgán provádějící likvidaci zaměstnavatele) [srov. § 251 zák. práce ve znění účinném do 28. 5. 1992 a čl. III bod 8 zákona č. [231/1992](#) Sb.]. V ostatních případech má poškozený právo přímo vůči pojišťovně, aby mu škodu nahradila v témže rozsahu, v jakém by mu ji byl povinen nahradit sám pojištěný zaměstnavatel. Nejvyšší soud tak dospěl k závěru, že povinnost k uspokojení nároku žalobkyně přešla buď na pojišťovnu, nebo na stát (tím se v posuzované věci rozumí Česká republika – Ministerstvo práce a sociálních věcí). Vzhledem k uvedenému dovolací soud vyloučil, že povinnost k uspokojení uplatněného nároku přešla na zřizovatele Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy.

Na základě ústavní stížnosti podané žalobkyní Ústavní soud České republiky nálezem ze dne 18. 9. 2018 sp. zn. IV. ÚS 3/18 vyslovil, že uvedeným rozsudkem dovolacího soudu „bylo porušeno právo stěžovatelky na soudní ochranu podle článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod“, rozsudek dovolacího soudu z tohoto důvodu rušil a „ve zbytku“ ústavní stížnost odmítl. S ohledem na složitou transformaci ústavů národního zdraví bylo podle Ústavního soudu namísto, aby Nejvyšší soud zodpověděl alespoň jednoznačně otázku, kdo je nositelem pracovněprávních závazků zaniklého Ústavu národního zdraví, a neomezil se poté, co závěr soudů nižších stupňů o pasivní legitimaci magistrátu označil za nesprávný, na relativizující úvahu, že na straně žalované by se napříště měl ocitnout stát, případně pojišťovna, podle toho, zda se na případ stěžovatelky vztahuje někdejší právní úprava stran zákonného či smluvního pojištění odpovědnosti zaměstnavatele. Ústavní soud má za to, že poskytne-li soud zaměstnanci, který je v posuzovaném pracovněprávním vztahu v postavení slabší strany, jednoznačné vodítko k zodpovězení otázky, nejedná v rozporu se zásadou rovnosti účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Navíc Ústavní soud již dříve dovodil, že dojde-li ke změně právní subjektivity právnické osoby, která je účastníkem řízení, v jeho průběhu, je zjištění procesního nástupnictví původně žalovaného existujícího subjektu úřední povinností soudu. V projednávané věci pak nelze odhlédnout od skutečnosti, že původní zaměstnavatel stěžovatelky byl jedním z ústavů národního zdraví, které byly v minulosti hromadně (avšak nikoli jednotným způsobem) rušeny nebo transformovány. K otázce určení pasivně legitimovaného subjektu Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí uvedl, že po ukončení likvidace Ústavu národního zdraví přešla povinnost k uspokojení nároku stěžovatelky buď na pojišťovnu, nebo na stát. Pasivní legitimaci Magistrátu hl. m. Prahy vyloučil. Tento závěr považuje Ústavní soud za nedostatečný. Nárok stěžovatelky na výplatu náhrady škody způsobené pracovním úrazem je nezpochybnitelný a nepromlčitelný, ve složité právní situaci způsobené transformací původního zaměstnavatele se stěžovatelka ocitla bez svého zavinění, navíc v postavení slabší strany sporu, Nejvyšší soud, jakožto sjednocovatel judikatury a poskytovatel závazného výkladu právních norem podústavního práva, je v posuzované věci povinen poskytnout stěžovatelce v otázce určení pasivně legitimovaného subjektu jednoznačný právní názor. Námitku stěžovatelky směřující proti posouzení otázky, zda k přechodu práv a povinností může dojít na základě dobrovolného převzetí povinností jiným než povinným subjektem, shledal Ústavní soud zjevně neopodstatněnou a v této části, jakož i v části směřující proti rozhodnutím odvolacího a nalézacího soudu, ústavní stížnost odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 občanského soudního řádu a že věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době před 1. 1. 2014 a že napadené

rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno přede dnem 30. 9. 2017 – posoudit (srov. čl. II bod 2 zákona č. [293/2013](#) Sb. a čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb.) podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Z hlediska skutkového stavu bylo soudy zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že žalobkyně byla v době od 1. 8. 1979 do 7. 8. 1990, kdy její pracovní poměr skončil z důvodu odchodu do plného invalidního důchodu, zaměstnankyní Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy, u kterého pracovala jako zdravotní sestra. Dne 7. 11. 1983 žalobkyně utrpěla pracovní úraz, jehož následkem je poúrazová epilepsie a organický psychosyndrom. K odškodnění pracovního úrazu zaměstnavatel přistoupil v roce 1987 a následně po skončení pracovního poměru byla žalobkyni vyplacena náhrada za ztrátu na výdělků za dobu od 8. 8. 1990 do 31. 5. 1991 ve výši 4 779,50 Kč a od 1. 6. 1991 ve výši 489 Kč měsíčně. Žalovaná po svém vzniku dobrovolně převzala povinnost k odškodnění a vyplácela žalobkyni měsíční náhradu za ztrátu na výdělků až do 31. 8. 1994. Ústav národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy zanikl „zrušením s likvidací“ ke dni 12. 10. 1996. Fakultní nemocnice Královské Vinohrady (žalovaná) byla zřízena rozhodnutím ministra zdravotnictví České republiky ke dni 25. 11. 1990 jako rozpočtová organizace, která byla od 1. 1. 1991 změněna na příspěvkovou organizaci. Ústav národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy v likvidaci (jako předávající organizace) a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady (jako přejímající organizace) uzavřely dne 24. 2. 1992 smlouvu č. 53/OEI/1991, kterou ke dni 1. 1. 1991 předávající organizace převádí na přejímající organizaci právo hospodaření k národnímu majetku (budovy, stavby a pozemky) v zůstatkové hodnotě 219 740 413 Kč.

Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázek hmotného práva, zda k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů může dojít na základě dobrovolného převzetí povinnosti k odškodnění pracovního úrazu zaměstnance jiným než povinným subjektem a kdo je povinen uspokojit nároky zaměstnanců z odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, zanikl-li zaměstnavatel, aniž by práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů přešly na jiného zaměstnavatele. Vzhledem k tomu, že uvedené právní otázky dosud nebyly v rozhodovací činnosti odvolacího soudu ve všech souvislostech vyřešeny, je dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky – vázán právním názorem Ústavního soudu vysloveným v jeho zrušovacím nálezu (čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky) – dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně není opodstatněné.

Rozhodné právní otázky týkající se přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k tomu, že k dobrovolnému převzetí povinnosti k odškodnění pracovního úrazu žalobkyně žalovaná přistoupila v průběhu doby od 25. 11. 1990, kdy vznikla, do 31. 8. 1994, kdy žalobkyni přestala vyplácet náhradu za ztrátu na výdělků, a Ústav národního zdraví

Národního výboru hl. m. Prahy zanikl „zrušením s likvidací“ ke dni 12. 10. 1996 – podle zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce, ve znění účinném od 1. 1. 1989 (ode dne nabytí účinnosti zákona č. [188/1988](#) Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce) do 30. 9. 1999 (do dne předcházejícího nabytí účinnosti části zákona č. [167/1999](#) Sb., kterým se mění zákon č. [1/1991](#) Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [9/1991](#) Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů České republiky na úseku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [368/1992](#) Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [65/1965](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů) – dále jen „zák. práce“.

Důvodem zrušení rozhodnutí dovolacího soudu shora uvedeným náleznem Ústavního soudu bylo, aby „Nejvyšší soud, jakožto sjednocovatel judikatury a poskytovatel závazného výkladu právních norem podústavního práva“, poskytl žalobkyni „v otázce určení pasivně legitimovaného subjektu jednoznačný právní názor“. Ústavní soud tedy jinak neučinil žádné výhrady k závěrům, které dovolací soud přijal ve zrušeném rozhodnutí k posuzované otázce přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů (v návaznosti na námítky uplatněné v dovolání).

Přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů byl v posuzovaném období upraven v ustanoveních § 249 a 250 zák. práce (ustanovení § 251 zák. práce upravuje uspokojení nároků pracovníků zrušeného zaměstnavatele). K přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů na jiného zaměstnavatele však docházelo nejen podle těchto ustanovení, ale i v dalších případech stanovených právními předpisy. Zvláštní zákony upravovaly přechod těchto práv a povinností např. v ustanovení § 17 zákona č. [92/1991](#) Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 27a zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 59 odst. 3 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 30. 6. 1996 (dále jen „obch. zák.“), nebo v ustanoveních § 480 a 487 obch. zák. Všem těmto případům je společné, že k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů z dosavadního zaměstnavatele na jiného zaměstnavatele může dojít pouze na základě zákona, tj. tehdy, splní-li se předpoklady, které zákon stanoví jako důvod k přechodu práv a povinností mezi zaměstnancem a jeho zaměstnavatelem, a je vyloučeno, aby nastal jen kupř. na základě smluvního ujednání zaměstnavatelů, neboť v tomto směru není vůli účastníků přiznávána jakákoliv relevance (srov. například rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 8. 1994 sp. zn. 6 Cdo 82/94, uveřejněný pod č. 38 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1995, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 1999 sp. zn. 21 Cdo 253/99, uveřejněný v časopise Soudní rozhledy č. 9, roč. 1999, s. 300, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2000 sp. zn. 21 Cdo 2124/99 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2001 sp. zn. 21 Cdo 906/2000, uveřejněný pod č. 113 v časopise Soudní judikatura, roč. 2001).

Vzhledem k tomu, že zákon jako předpoklad pro přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů nestanoví dobrovolné převzetí povinností z těchto vztahů jiným než povinným subjektem, nelze ze skutečnosti, že taková třetí osoba (ať již s vědomím, že takovou povinnost podle zákona nemá, nebo v omylu, že na ni tato povinnost přešla) dobrovolně poskytuje zaměstnanci plnění na uspokojení jeho nároku z pracovněprávních vztahů mezi ním a dosavadním zaměstnavatelem (např. nároku na náhradu škody způsobené pracovním úrazem), dovozovat, že na tuto třetí osobu přešla práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů z dosavadního zaměstnavatele. Naopak, konstantní judikatura soudů v této souvislosti dovodila, že právo učinit právní úkon směřující k zániku nároku z pracovněprávních vztahů uspokojením nároku nenáleží kterékoliv třetí osobě a že plnění poskytnuté osobou odlišnou od účastníků pracovněprávních vztahů může být způsobilým důvodem zániku nároku z pracovněprávních vztahů jeho uspokojením, jen jestliže to pracovněprávní předpisy připouštějí (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2003 sp. zn. 21 Cdo 323/2003, uveřejněný pod č. 39 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2004). Učiní-li tedy právní úkon směřující k uspokojení nároku z pracovněprávních vztahů k němu neoprávněná třetí osoba, nárok tím

nezanikne; tomu, kdo plnění na základě tohoto neplatného právního úkonu přijal, vznikne na úkor této třetí osoby bezdůvodné obohacení (§ 451 odst. 2 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2013 – dále jen „obč. zák.“), které je povinen vydat (§ 451 odst. 1 obč. zák.) [srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009 sp. zn. 21 Cdo 2746/2008 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2013 sp. zn. 21 ICdo 16/2012].

Z uvedeného vztáženého na posuzovanou věc vyplývá, že přechod práv a povinností z pracovněprávního vztahu mezi žalobkyní a Ústavem národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy z tohoto dosavadního zaměstnavatele žalobkyně na žalovanou nelze dovozovat ze skutečnosti, že žalovaná do 31. 8. 1994 žalobkyni dobrovolně vyplácela (v podobě měsíční renty) náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti.

Soudy tedy nepochybily, jestliže k otázce přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů neprovedly žalobkyní navrhované důkazy (zprávami od Ministerstva zdravotnictví České republiky a Magistrátu hl. m. Prahy, které by byly soudem vyžádány, a výpovědmi svědků J. M., Z. R., P. V., J. V. a L.); z důkazních návrhů žalobkyně učiněných jejím písemným podáním ze dne 19. 3. 2015 a ústně u jednání soudu prvního stupně konaných dne 23. 3. 2015 a dne 1. 6. 2015 vyplývá, že těmito důkazy má být prokázáno dobrovolné převzetí povinnosti k odškodnění Ministerstvem zdravotnictví, popř. Magistrátem hl. m. Prahy, resp. smluvní převod závazků z Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy na žalovanou, k němuž došlo (mělo dojít) společně s převodem majetku uskutečněným smlouvou o převodu práva hospodaření k národnímu majetku ze dne 24. 2. 1992, se kterými přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů – jak vyplývá z výše uvedeného – spojit nelze. K přechodu práv a povinností z pracovněprávního vztahu mezi žalobkyní a Ústavem národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy na žalovanou nemohlo dojít ani v případě, že by na základě uvedené smlouvy o převodu práva hospodaření k národnímu majetku byla převedena část zaměstnavatele žalobkyně na žalovanou ve smyslu ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce, neboť její pracovní poměr k Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy skončil ještě před tímto převodem, a proto práva a povinnosti tohoto (bývalého) zaměstnavatele vůči žalobkyni zůstaly nedotčeny (srov. § 250 odst. 2 zák. práce).

Povinnost k odškodnění pracovního úrazu žalobkyně ze dne 7. 11. 1983 na žalovanou nepřešla ani v souvislosti se zánikem Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy po ukončení jeho likvidace.

Podle právní úpravy účinné do 31. 12. 1992 uspokojoval nároky zaměstnanců na náhradu škody při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání zaměstnavatel (§ 190 odst. 1 a 3 zák. práce); v případech stanovených zákonem byl zaměstnavatel povinen sjednat smluvní pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou jeho zaměstnancům při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, za kterou zaměstnavatel odpovídá [srov. například § 68 zákona č. [455/1991](#) Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 1992]. Došlo-li ke zrušení zaměstnavatele a prováděla-li se jeho likvidace, měl povinnost uspokojit nároky zaměstnanců z odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání „orgán provádějící likvidaci, popřípadě stát“ (srov. § 251 větu druhou zákoníku práce ve znění účinném do 28. 5. 1992).

Dnem 1. 1. 1993 bylo zřízeno zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, podle něhož jsou – až na (s výjimkou) „zaměstnavatele, kteří mají podle zákona postavení státního orgánu“ – „zaměstnavatelé zaměstnávající alespoň jednoho zaměstnance pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání pojištění u České pojišťovny, akciová společnost, pokud s ní měli sjednáno toto pojištění ke dni 31. prosince 1992“, nebo (v ostatních případech) „u Kooperativy, československé družstevní pojišťovny, akciová společnost“; v „rozsahu, v jakém se na zaměstnavatele vztahuje zákonné pojištění, zaniká jeho povinnost sjednat smluvní pojištění podle zvláštních předpisů“ (§ 205d odst. 1 a 9 zák. práce).

Povinné smluvní pojištění, které vzniklo podle zvláštních předpisů přede dnem 1. 1. 1993, zaniká dnem 31. 12. 1992 v rozsahu, v jakém se na zaměstnavatele vztahuje zákonné pojištění podle ustanovení § 205d zák. práce, pokud nezaniklo již před tímto dnem (srov. čl. III bod 7 zákona č. [231/1992](#) Sb.). Zanikl-li zaměstnavatel, aniž by práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů přešly na jiného zaměstnavatele (jako je tomu například v případě zániku právnické osoby po ukončení likvidace), je povinen uspokojit nároky zaměstnanců z odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání vzniklé v době do 31. 12. 1992, na jejichž uspokojování se nevztahuje zákonné pojištění podle ustanovení § 205d zák. práce nebo povinné smluvní pojištění podle zvláštních předpisů, stát (neuspokojil-li je orgán provádějící likvidaci zaměstnavatele) [srov. § 251 zák. práce ve znění účinném do 28. 5. 1992 a čl. III bod 8 zákona č. [231/1992](#) Sb.]; v ostatních případech má poškozený (pozůstalý) právo přímo vůči pojišťovně, aby mu škodu nahradila v témže rozsahu, v jakém by mu ji byl povinen nahradit sám pojištěný zaměstnavatel (srov. § 205d odst. 8 zák. práce). Skutečnost, zda se jedná o nároky, které zaměstnanci „vznikly“ před, nebo až po zániku zaměstnavatele, je přitom nerozhodná.

Z uvedeného vyplývá, že po zániku Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy po ukončení likvidace (tj. bez právního nástupce) povinnost k uspokojení nároků žalobkyně z odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou pracovním úrazem ze dne 7. 11. 1983 (včetně nároku na náhradu za ztrátu na výdělků podle ustanovení § 195 zák. práce) přešla buď na pojišťovnu, nebo na stát [státem se zde rozumí Česká republika – Ministerstvo práce a sociálních věcí (srov. též rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 1995 sp. zn. 6 Cdo 69/94, uveřejněný v časopise Právní rozhledy č. 2/96, s. 74)]. Nelze tedy souhlasit se závěrem obou soudů, podle kterého [v případě, že by se na uspokojení nároku žalobkyně na náhradu za ztrátu na výdělků podle ustanovení § 195 zák. práce (vzniklého – jak vyplývá z učiněných skutkových zjištění – v době do 31. 12. 1992) nevztahovalo zákonné pojištění podle ustanovení § 205d zák. práce nebo povinné smluvní pojištění podle zvláštních předpisů vzniklé v době do 31. 12. 1992] povinnost k uspokojení uplatněného nároku přešla na zřizovatele Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy podle ustanovení § 31 odst. 4 zákona č. [576/1990](#) Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů, které neupravuje přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů.

Z hlediska závěru, zda povinnost k uspokojení nároku žalobkyně na náhradu za ztrátu na výdělků z důvodu pracovního úrazu ze dne 7. 11. 1983 po zániku Ústavu národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy přešla na stát, nebo na příslušnou pojišťovnu, je na základě podaného výkladu významné vyřešení otázky, zda se na uspokojování tohoto nároku vztahuje zákonné pojištění podle ustanovení § 205d zák. práce nebo povinné smluvní pojištění podle zvláštních předpisů. Pro vyřešení této otázky je – vzhledem k tomu, že uplatněný nárok vznikl v době do 31. 12. 1992 – určující skutkové zjištění, zda Ústav národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy v době do nabytí účinnosti právní úpravy zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu uzavřel smlouvu o povinném smluvním pojištění podle zvláštních právních předpisů (skutečnost, že předmětem řízení jsou plnění, na která vznikl žalobkyni nárok až v době od 1. 3. 2008, zde není významná); podstatné není jen to, že zaměstnavatel byl ze zákona povinen sjednat smluvní pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou jeho zaměstnancům při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, za kterou zaměstnavatel odpovídá, ale zejména skutečnost, zda povinné smluvní pojištění vzniklo, tedy zda zaměstnavatel povinné smluvním pojištění sjednal (teprve tehdy může být splněna podmínka, že se povinné smluvní pojištění na uspokojování nároku na náhradu škody „vztahuje“). Především se proto jedná o otázku skutkovou, při jejímž řešení Nejvyšší soud – má-li poskytnout žalobkyni „v otázce určení pasivně legitimovaného subjektu jednoznačný právní názor“ – musí vycházet toliko ze skutkových zjištění soudů, jejichž správnost není oprávněn přezkoumávat (srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), aniž by současně mohl jakkoli přihlížet k nově uplatněným skutečnostem a důkazům (srov. § 241a odst. 6 o. s. ř.). Ze skutkových zjištění soudů ani skutkových tvrzení účastníků potom

nevyplývá, že by Ústav národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy v době předcházející nabytí účinnosti právní úpravy zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu sjednal povinné smluvní pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu; soudy jen učinily závěr, že na nárok na náhradu škody z pracovního úrazu žalobkyně se nevztahovalo zákonné pojištění podle ustanovení § 205d zákoníku práce nebo povinné smluvní pojištění podle zvláštních předpisů. Ústav národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy byl tedy od 1. 1. 1993 pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání pojištěn u Kooperativy, československé družstevní pojišťovny, akciová společnost (dnes Kooperativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group). Toto zákonné pojištění se však nemůže vztahovat na škodu spočívající ve ztrátě na výděлку po skončení pracovní neschopnosti, která – jak vyplývá ze skutkových zjištění soudů – žalobkyni z důvodu pracovního úrazu ze dne 7. 11. 1983 začala vznikat ještě v době před jeho zřízením, a to ani na dílčí nároky vzniklé po 31. 12. 1992. Lze proto uzavřít, že povinnost k uspokojení nároků žalobkyně z odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou pracovním úrazem ze dne 7. 11. 1983 (včetně nároku na náhradu za ztrátu na výděлку podle ustanovení § 195 zák. práce) přešla na stát, tedy Českou republiku – Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Na přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů v posuzovaném případě nebylo možné vztáhnout závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2003 sp. zn. 25 Cdo 125/2003 (ze kterých vycházely oba soudy) ani závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2007 sp. zn. 21 Cdo 3246/2006 (na které poukazovala dovolatelka). Obě rozhodnutí řešila přechod práv a povinností z jiných ústavů národního zdraví (Okresního ústavu národního zdraví v Příbrami, resp. Obvodního ústavu národního zdraví v Praze 1), než byl Ústav národního zdraví Národního výboru hl. m. Prahy, a které zanikly jiným způsobem (zrušením bez likvidace, resp. rozdělením) než „zrušením s likvidací“, tj. po provedené likvidaci; v případě prvního z uvedených rozhodnutí Nejvyšší soud navíc ani neřešil otázku přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů.

Závěr, že povinnost k uspokojení nároků žalobkyně z odpovědnosti za škodu způsobenou pracovním úrazem ze dne 7. 11. 1983 přešla na žalovanou, nelze vybudovat ani na tvrzení žalované o tom, že žalobkyně byla její zaměstnankyní v době od 1. 8. 1979 do 7. 8. 1990, které učinila součástí svého písemného podání ze dne 13. 7. 2011. Otázka přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů není otázkou skutkovou, nýbrž otázkou právní, při jejím řešení tedy nelze vycházet jen z tvrzení účastníků o tom, koho považují za právního nástupce, která by soud mohl vzít za svá (§ 120 odst. 4 o. s. ř.) [srov. odůvodnění již zmíněného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2001 sp. zn. 21 Cdo 906/2000]. Uvedené tvrzení žalované neobsahuje údaje (poznatky) o skutkových okolnostech, na základě kterých by bylo možné na uvedený přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů usuzovat. Svou povahou se naopak jedná o údaje, které představují právní hodnocení pro rozhodnutí významných skutečností (právní posouzení věci) a které nejsou způsobitelným prostředkem ke zjištění skutkového stavu věci a tedy ani zdrojem pro skutková zjištění soudu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2003 sp. zn. 21 Cdo 1478/2002, uveřejněný pod č. 76 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2003).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Další články:

- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)